

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет політичних наук

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор
Юрій КОТЛЯР

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВ СВІТУ

С 3 «Міжнародні відносини»

Розробник	Тетяна БОГДАНОВА
Завідувач кафедри розробника	Олександр ШЕВЧУК
Завідувач кафедри спеціальності	Олександр ШЕВЧУК
Гарант освітньої програми	Ірина ГАБРО
Декан факультету /директор інституту (до якого відносяться спеціальності)	Анастасія ХМЕЛЬ
Начальник НМВ	Євгенія ПОСТИКІНА

Миколаїв – 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Політичні та економічні системи держав світу	
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	
Спеціальність	С 3 «Міжнародні відносини»	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	Міжнародні відносини (з вивченням двох іноземних мов)	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1	
Навчальний рік	2025-2026	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	1, 2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6,5 кредитів / 195 годин	
Структура курсу: лекції семінарські заняття годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	47 47	
	101	
Відсоток аудиторного навантаження	48%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Залік (1 семестр) екзамен (2 семестр)	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Політичні та економічні системи держав світу» є професійно-орієнтованою нормативною дисципліною освітньо-професійної програми підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти у галузі знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація» за спеціальністю С 3 «Міжнародні відносини».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є політичні та економічні системи держав світу, процеси їх модернізації та динаміка трансформації.

Метою курсу є висвітлення складної картини політичного розвитку сучасного світу, процесів модернізації у різних регіонах, протиріч та динаміки трансформації політичних та економічних систем різних держав світу.

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні теоретичні та практичні задачі та проблеми в сфері міжнародних відносин та зовнішньої політики, здійснювати аналіз міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що передбачає застосування теорій міжнародних відносин, зовнішньої політики комунікацій та міжнародних використання міждисциплінарних та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Студент має знати:

- предметну область навчальної дисципліни та розуміння професійної діяльності;
- понятійно-категоріальний апарат дисципліни, методи дослідження політичної та економічної системи;
- особливості політичної та економічної системи провідних держав світу, процесу їх становлення і розвитку, модернізації та динаміки трансформації.

Студент має вміти:

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 4);
- Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК 5);
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 8);
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 12);
- виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій (СК 1);
- аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному (СК 2);
- застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем (СК 9);
- вільно оперувати понятійно-категоріальним апаратом дисципліни.

Результати навчання

- знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин (РН 01);
- знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях (РН 06).
-

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семинарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1 семестр				
1	Вступ до курсу	2		2
2	Політична система суспільства	4	6	12
3	Політичні партії. Партійні системи. Выборчі системи	4	4	10
4	Економічні системи, їх типи та ознаки	4	4	11
5	Політична та економічна карта світу: етапи формування	1	1	10
	Всього за 1 семестр	15	15	45
2 семестр				
6	Політичні та економічні системи держав західної цивілізації (Європа та Північна Америка): загальна характеристика	2		4
7	Політична та економічна система англо-саксонського типу (Велика Британія, США, Канада)	2	4	4
8	Німецькомовні федерації: політична та економічна система.	2	2	2
9	Романомовні держави Європи: політична та економічна система	2	2	4
10	Політична та економічна система нордичних держав Європи	2	2	4
11	Політична та економічна система держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи	2	2	4
12	Політична та економічна система України	2	2	4
13	Політична та економічна система держав пострадянського простору	2	2	4
14	Політичні та економічні системи держав Сходу	2		4
15	Політична та економічна система держав Східної та Південно-Східної Азії	4	6	4
16	Політична та економічна система держав Південної Азії	2	2	2
17	Політична та економічна система Ірану та Туреччини	2	2	4
18	Політична та економічна система держав Близького Сходу та Північної Африки	2	2	4
19	Політична та економічна система держав Суб-Сахарської Африки	2	2	4
20	Політична та економічна система держав Латинської Америки	2	2	4
	Всього 2 семестр	32	32	56
	Всього за курсом	47	47	101

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1 План лекцій

№	Тема заняття / план
1 семестр	
1	Тема 1. Вступ до курсу 1. Предмет і методи вивчення дисципліни. Структура навчального курсу. 2. Рекомендовані джерела інформації. 3. Понятійно-категоріальний апарат курсу.
2	Тема 2. Політична система суспільства 2.1 1. Поняття політичної системи, її особливості та рівні. 2. Структура політичної системи (модель Д. Істона, Г. Алмонда). 3. Типологія та функції політичної системи. 4. Критерії та фактори ефективності політичної системи.
3	2.2 5. Держава – основний інститут політичної системи: сутність, ознаки, функції. 6. Форма держави та її складові: форма державного правління; державно-територіальний устрій; сутність, індикатори та типи політичних режимів. 7. Вищі органи держави і поділ державної влади (глава держави, законодавча влада / парламент, уряд, судова влада). 8. Просторово-територіальна організація держави: географічне положення держави; територія та кордони держави; поняття територіального верховенства та недоторканості державних кордонів; адміністративно-територіальний поділ країни.
4	Тема 3. Політичні партії. Партійні системи. Виборчі системи 3.1 1. Сутність та генеза політичних партій. 2. Політичні партії, підходи до їх класифікацій. 3. «Залізний закон олігархії» Р. Міхельса.
5	3.2 4. Партійні системи, їх типології. 5. Типологія М.Дюверже, Дж. Сарторі. 6. Виборчі системи, їх типи.
6	Тема 4. Економічні системи, їх типи та ознаки 4.1 1. Визначення поняття «економічна система». 2. Критерії класифікації економічних систем.
7	4.2 3. Класифікація порівняльних економічних систем. 4. Типи, види і моделі економічних систем. 5. Порівняльний аналіз економічних систем
8	Тема 5. Політична та економічна карта світу: етапи формування 1. Поняття політичної карти світу (ПКС). Кількісні та якісні зміни ПКС. 2. Основні етапи формування ПКС, їх характеристика, особливості сучасного етапу в розвитку ПКС. 3. Регіони світу. Специфіка їх політичного та економічного розвитку. 4. Типологія держав світу за різними критеріями.
2 семестр	
9	Тема 6. Політичні та економічні системи держав західної цивілізації (Європа та Північна Америка): загальна характеристика 1. Західна цивілізаційна політична та економічна модель: загальна характеристика. 2. Європейський Союз: міжнародно-правовий статус.

	3. Етапи формування ЄС/ЄС.
10	Тема 7. Політична та економічна система англо-саксонського типу (Велика Британія, США, Канада) <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка англо-саксонської моделі. 2. Велика Британія: політична система, партії. 3. Ольстерська проблема та шляхи її розв'язання. Тероризм. 4. Економіка Великої Британії. Соціально-економічний розвиток на початку ХХІ ст. 5. Політична система США: етапи формування. 6. Політичні партії США 7. Політична та економічна система Канади.
11	Тема 8. Німецькомовні федерації: політична та економічна система <ol style="list-style-type: none"> 1. Німецькомовні держави Європи: історія становлення, розвиток, сучасний стан. 2. Німеччина. 3. Австрія. 4. Швейцарія.
12	Тема 9. Романомовні держави Європи: політична та економічна система <ol style="list-style-type: none"> 1. Романомовні держави Європи: історія становлення, розвиток, сучасний стан. 2. Система 5-ї республіки у Франції. 3. Італія. 4. Іспанія та Португалія.
13	Тема 10. Політична та економічна система нордичних держав Європи <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка розвитку Північної Європи як регіону. Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія, Ісландія. 2. Політична та економічна система нордичних держав: особливості формування. 3. Політична та економічна система Швеції. 4. Політична та економічна система Данії та Норвегії. 5. Політична та економічна система Фінляндії та держав Балтії.
14	Тема 11. Політична та економічна система держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка розвитку Центрально-Східної Європи та Південно-Східної Європи як регіонів. 2. Політична та економічна система Польщі. 3. Політична та економічна система Чехії. 4. Політична та економічна система Угорщини та Словаччини. 5. Політична та економічна система Болгарії та Румунії. 6. Особливості розвитку субрегіону Західних Балкан наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Розпад СФРЮ та проблеми політичної стабільності в регіоні.
15	Тема 12. Політична та економічна система України <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна система України: становлення в 1990-ті рр. 2. Еволюція політичної системи на початку ХХІ ст. 3. Політична та економічна система України: сучасний стан і чинники трансформації.
16	Тема 13. Політична та економічна система держав пострадянського простору <ol style="list-style-type: none"> 1. Пострадянський простір: поняття, історія формування як геополітичної одиниці. 2. Політична та економічна система РФ. 3. Політична та економічна система держав пострадянського простору: Південний Кавказ. 4. Політична та економічна система держав пострадянського простору: Центральна Азія. 5. Політична та економічна система Білорусі і Молдови.
17	Тема 14. Політичні та економічні системи держав Сходу <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка розвитку цивілізацій Сходу: спільне і відмінне.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Процеси деколонізації в афро-азійському регіоні в ХХ ст. 3. Процеси модернізації на Сході. Моделі модернізації. 4. Специфіка розвитку Австралії та Океанії.
18	<p>Тема 15. Політична та економічна система держав Східної та Південно-Східної Азії</p> <p>15.1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Східна та Південно-Східна Азія як регіон: специфіка цивілізаційного, політичного та економічного розвитку. 2. Політична система КНР. 3. Економічна система КНР. 4. Політична та економічна система Японії.
19	<p>15.2</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Політична та економічна система КНДР. 6. Політична та економічна система Республіки Корея. 7. Політична та економічна система держав Індокитаю. 8. Політична та економічна система Індонезії та Філіппін. 9. Політична та економічна система Малайзії та Таїланду.
20	<p>Тема 16. Політична та економічна система держав Південної Азії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Південна Азія як регіон. 2. Індія – регіональний лідер Південної Азії. СААРК 3. Політична та економічна система Індії. 4. Політична та економічна система Пакистану та Афганістану.
21	<p>Тема 17. Політична та економічна система Ірану та Туреччини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна система держав Країни Близького та Середнього Сходу: загальна характеристика. 2. Ісламська республіка Іран: політична система. 3. Економічна система Ірану. 4. Туреччина: політична система, партії, лаїцизм. Курдська проблема. 5. Економічна система Туреччини.
22	<p>Тема 18. Політична та економічна система держав Близького Сходу та Північної Африки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна система арабських монархій. 2. Політична та економічна система Сирії. 3. Політична та економічна система Держави Ізраїль. 4. Політична та економічна система Єгипту. 5. Політична та економічна система держав Магрибу.
23	<p>Тема 19. Політична та економічна система держав Суб-Сахарської Африки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суб-Сахарська Африка як регіон: специфіка розвитку. 2. Політична система держав Суб-Сахарської Африки: загальна характеристика. 3. Економічна система держав Суб-Сахарської Африки: загальна характеристика. 4. Політична та економічна система ДР Конго та Нігерії. 5. Політична та економічна система Анголи та Мозамбіку 6. Політична та економічна система ПАР.
24	<p>Тема 20. Політична та економічна система держав Латинської Америки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ЛАКБ: поняття, історія формування як геополітичної одиниці. 2. Політична система держав Латинської Америки: загальна характеристика. 3. Особливості політичного розвитку регіону на початку ХХІ ст. Лівий поворот у ЛАКБ. «Лівоцентристи» та «ліві популісти». Правий дрейф. 4. Економічна система держав Латинської Америки: загальна характеристика. 5. Політична та економічна система Мексики та Куби. 6. Політична та економічна система держав Центральної Америки та Карибського басейну.

	<p>7. Політична та економічна система Аргентини та Бразилії.</p> <p>8. Політична та економічна система Венесуели.</p> <p>9. Політична та економічна система Колумбії та Перу, Болівії та Еквадору.</p> <p>10. Політична та економічна система Чилі.</p>
--	---

4.2 Плани практичних (семінарських) занять

№	Тема заняття / план
1 семестр	
Тема 2 Політична система	
1	<p>2.1</p> <p>1. Поняття політичної системи, її особливості та рівні.</p> <p>2. Структура політичної системи (модель Д. Істона, Г. Алмонда).</p> <p>3. Типологія та функції політичної системи.</p> <p>4. Критерії та фактори ефективності політичної системи.</p>
2	<p>2.2</p> <p>5. Держава – основний інститут політичної системи: сутність, ознаки, функції.</p> <p>6. Форма держави та її складові:</p> <ul style="list-style-type: none"> – форма державного правління; – державно-територіальний устрій; – сутність, індикатори та типи політичних режимів.
3	<p>2.3</p> <p>7. Вищі органи держави і поділ державної влади:</p> <ul style="list-style-type: none"> – глава держави, статус, повноваження – Поділ влади: історія та сучасний стан. – законодавча влада /парламент: функції, повноваження. – Уряд: способи формування, структура, повноваження. – Судова влада. <p>8. Просторово-територіальна організація держави:</p> <ul style="list-style-type: none"> – географічне положення держави; – територія та кордони держави; – поняття територіального верховенства та недоторканості державних кордонів; – адміністративно-територіальний поділ країни.
Тема 3. Політичні партії. Партійні системи. Виборчі системи	
4	<p>3.1</p> <p>1. Сутність та генеза політичних партій.</p> <p>2. Політичні партії, підходи до їх класифікацій.</p> <p>3. «Залізний закон олігархії» Р. Міхельса.</p>
5	<p>3.2</p> <p>4. Партійні системи, їх типології.</p> <p>5. Типологія М.Дюверже, Дж. Сарторі.</p> <p>6. Виборчі системи, їх типи.</p>
Тема 4. Економічні системи, їх типи та ознаки	
6	<p>4.1</p> <p>1. Визначення поняття «економічна система».</p> <p>2. Критерії класифікації економічних систем.</p>
7	<p>4.2</p> <p>3. Класифікація порівняльних економічних систем.</p> <p>4. Типи, види і моделі економічних систем.</p> <p>5. Порівняльний аналіз економічних систем</p>
8	Тема 5. Політична та економічна карта світу: етапи формування

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття політичної карти світу (ПКС). Кількісні та якісні зміни ПКС. 2. Основні етапи формування ПКС, їх характеристика. особливості сучасного етапу в розвитку ПКС. 3. Регіони світу. Специфіка їх політичного та економічного розвитку. 4. Типологія держав світу за різними критеріями.
2 семестр	
9	<p>Тема 7. Політична та економічна система англо-саксонського типу (Велика Британія, США, Канада)</p> <p>7.1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка англо-саксонської моделі. 2. Велика Британія: політична система, партії. 3. Ольстерська проблема та шляхи її розв'язання. Тероризм. 4. Економіка Великої Британії. Соціально-економічний розвиток на початку ХХІ ст.
10	<p>7.2</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Політична та економічна система Канади. 6. Політична система США: етапи формування. 7. Політичні партії США
11	<p>Тема 8. Німецькомовні федерації: політична та економічна система</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Німецькомовні держави Європи: історія становлення, розвиток, сучасний стан. 2. Німеччина. 3. Австрія. 4. Швейцарія.
12	<p>Тема 9. Романомовні держави Європи: політична та економічна система</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Романомовні держави Європи: історія становлення, розвиток, сучасний стан. 2. Система 5-ї республіки у Франції. 3. Італія. 4. Іспанія. Проблема сепаратизму. 5. Португалія.
13	<p>Тема 10. Політична та економічна система нордичних держав Європи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка розвитку Північної Європи як регіону. Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія, Ісландія. 2. Політична та економічна система нордичних держав: особливості формування. 3. Політична та економічна система Швеції. 4. Політична та економічна система Данії та Норвегії. 5. Політична та економічна система Фінляндії та держав Балтії.
14	<p>Тема 11. Політична та економічна система держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка розвитку Центрально-Східної Європи та Південно-Східної Європи як регіонів. 2. Політична та економічна система Польщі. 3. Політична та економічна система Чехії. 4. Політична та економічна система Угорщини та Словаччини. 5. Політична та економічна система Болгарії та Румунії. 6. Особливості розвитку субрегіону Західних Балкан наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Розпад СФРЮ та проблеми політичної стабільності в регіоні.
15	<p>Тема 12. Політична та економічна система України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна система України: становлення в 1990-ті рр. 2. Еволюція політичної системи на початку ХХІ ст. 3. Політична та економічна система України: сучасний стан і чинники трансформації.

16	<p>Тема 13. Політична та економічна система держав пострадянського простору</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пострадянський простір: поняття, історія формування як геополітичної одиниці. 2. Політична та економічна система РФ. 3. Політична та економічна система держав пострадянського простору: Південний Кавказ. 4. Політична та економічна система держав пострадянського простору: Центральна Азія. 5. Політична та економічна система Білорусі і Молдови.
17	<p>Тема 15. Політична та економічна система держав Східної та Південно-Східної Азії</p> <p>15.1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Східна та Південно-Східна Азія як регіон: специфіка цивілізаційного, політичного та економічного розвитку. 2. Політична система КНР. Роль КПК. XX з'їзд КПК (2022) та його рішення. 3. Населення, проблеми сепаратизму(Тибет та ін.). Гонконг (Сянган) та Макао (Аоминь) до КНР, їх специфіка. 4. Тайванська проблема
18	<ol style="list-style-type: none"> 5. Економічна система КНР. <p>15.2</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Політична та економічна система Японії. 7. Політична та економічна система КНДР.
19	<ol style="list-style-type: none"> 8. Політична та економічна система Республіки Корея. <p>15.3</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Політична та економічна система держав Індокитаю. 10. Політична та економічна система Індонезії та Філіппін. 11. Політична та економічна система Малайзії та Таїланду.
20	<p>Тема 16. Політична та економічна система держав Південної Азії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Південна Азія як регіон. Індія – регіональний лідер Південної Азії. СААРК 2. Політична та економічна система Індії. 3. Політична та економічна система Пакистану та Афганістану.
21	<p>Тема 17. Політична та економічна система Ірану та Туреччини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна система держав Країни Близького та Середнього Сходу: загальна характеристика. 2. Ісламська республіка Іран: політична система. 3. Економічна система Ірану. 4. Туреччина: політична система, партії, лаїцизм. Курдська проблема. 5. Економічна система Туреччини.
22	<p>Тема 18. Політична та економічна система держав Близького Сходу та Північної Африки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна система арабських монархій. 2. Політична та економічна система Сирії. 3. Політична та економічна система Держави Ізраїль. 4. Політична та економічна система Єгипту. 5. Політична та економічна система держав Магрибу.
23	<p>Тема 19. Політична та економічна система держав Суб-Сахарської Африки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суб-Сахарська Африка як регіон: специфіка розвитку. 2. Націоналізм, трайбалізм і міжетнічні конфлікти в Африці. 3. Політична система держав Суб-Сахарської Африки: загальна характеристика. 4. Економічна система держав Суб-Сахарської Африки: загальна характеристика. 5. Політична та економічна система ДР Конго та Нігерії.

	<p>6. Політична та економічна система Анголи та Мозамбіку</p> <p>7. Політична та економічна система ПАР.</p>
24	<p>Тема 20. Політична та економічна система держав Латинської Америки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ЛАКБ: поняття, історія формування як геополітичної одиниці. 2. Політична система держав Латинської Америки: загальна характеристика. 3. Особливості політичного розвитку регіону на початку XXI ст. Лівий поворот у ЛАКБ. «Лівоцентристи» та «ліві популісти». Правий дрейф. 4. Економічна система держав Латинської Америки: загальна характеристика. 5. Політична та економічна система Мексики та Куби. 6. Політична та економічна система держав Центральної Америки та Карибського басейну. 7. Політична та економічна система Аргентини та Бразилії. 8. Політична та економічна система Венесуели. 9. Політична та економічна система Колумбії та Перу, Болівії та Еквадору. 10. Політична та економічна система Чилі.

5. Завдання для самостійної роботи

Відповідь на семінарському занятті – це активна участь у обговоренні всіх питань, що виносяться на семінар, підкріплення доповіді цитатами та посиланнями на літературу. Вільне володіння матеріалом доповіді, що дозволяє задавати та відповідати на питання по темі.

Контрольна робота з понятійного апарату курсу спрямована на перевірку розуміння студентами основних понять курсу.

Колоквіум проводиться в усній формі та передбачає перевірку засвоєння студентами основних знань.

Підсумкове тестування – завдання, яке виконується безпосередньо за темами лекційних та семінарських занять. Приклади варіантів подаються у програмі до курсу.

Питання до колоквіуму (1 семестр)

1. Сутність та генеза політичних партій.
2. Політичні партії, підходи до їх класифікацій.
«Залізний закон олігархії» Р. Міхельса.
3. Партійні системи, їх типології.
4. Типологія М.Дюверже,
5. Типологія Дж. Сарторі.
6. Виборчі системи, їх типи.
7. Мажоритарна виборча система.
8. Пропорційна виборча система.
9. Змішана виборча система.
10. Визначення поняття «економічна система».
11. Критерії класифікації економічних систем.
12. Класифікація порівняльних економічних систем.
13. Типи, види і моделі економічних систем.
14. Традиційна економічна система.
15. Адміністративно-командна економічна система.
16. Система ринкового соціалізму.
17. Соціально орієнтована ринкова економічна система.
18. корпоративна ринкова економічна система.
19. Ліберальна ринкова економіка.

Приклади підсумкових тестових завдань. Варіант 1

1 правильна відповідь – 1 бал

1. В якому році Греція стала членом Європейської спільноти?
а) 1957; б) 1973; в) 1981; г) 1986; д) 1992.
2. Яка з даних країн Європи за формою державного правління **не** є монархією?
а) Бельгія; б) Данія; в) Іспанія; г) Португалія; д) Андорра.
3. Голова Єврокомісії:
а) Жозеп Боррель; б) Антоніу Кошта; в) Урсула фон дер Ляєн;
г) Шарль Мішель; д) Кая Каллас.

3 правильних відповіді – 3 бали

4. Оберіть **три** правильних відповіді. Країни-члени ЄС:
а) Швейцарія; б) Норвегія; в) Данія; г) Фінляндія; д) Австрія;
е) Ісландія.

4 правильних відповіді (логічні пари) – 4 бали

5. Установити **логічну відповідність**. Колонії провідних європейських держав напередодні Першої світової війни:
А Велика Британія	1. Індонезія
Б Франція	2. Ангола
В Португалія	3. Намібія
Г Голландія	4. Єгипет
	5. Індокитай

Правильна послідовність – 3 б., правильна перша та остання позиція – 2 б., тільки перша або остання – 1 б., інші випадки – 0 б.

6. Установити **хронологічну** послідовність: Приєднання держав Європи до НАТО:
а) Польща; б) Албанія; в) Іспанія; г) Швеція.

Варіант контрольної роботи з розуміння понятійного апарату

1. Президентська республіка – це...
Наведіть приклади президентських республік у різних регіонах світу.
2. Охарактеризуйте пропорційну виборчу систему. Наведіть приклади.
3. Як Ви розумієте поняття «популізм»? Наведіть приклади
4. Федерація – це...
Наведіть приклади з різних регіонів світу.
5. Як Ви розумієте поняття «автаркія»? Наведіть приклади.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Використання проектора та ноутбука. Використання загальноуніверситетської навчальної платформи Moodle 3.

6. Підсумковий контроль

Перелік питань до заліку (1 семестр)

1. Предмет і методи вивчення дисципліни. Рекомендовані джерела інформації. Понятійно-категоріальний апарат курсу.
2. Поняття політичної системи, її особливості та рівні.
3. Структура політичної системи (модель Д. Істона, Г. Алмонда).
4. Типологія та функції політичної системи.
5. Критерії та фактори ефективності політичної системи.
6. Держава – основний інститут політичної системи: сутність, ознаки, функції.
7. Форма держави та її складові.
8. Форма державного правління.
9. Державно-територіальний устрій.
10. Сутність, індикатори та типи політичних режимів.
11. Вищі органи держави і поділ державної влади.
12. Поділ влади: історія та сучасний стан.
13. Глава держави, статус, повноваження.
14. Законодавча влада / парламент: функції, повноваження.
15. Уряд: способи формування, структура, повноваження.
16. Судова влада.
17. Просторово-територіальна організація держави: географічне положення держави.
18. Територія та кордони держави. Поняття територіального верховенства та недоторканості державних кордонів.
19. Адміністративно-територіальний поділ.
20. Сутність та генеза політичних партій.
21. Політичні партії, підходи до їх класифікацій.
22. «Залізний закон олігархії» Р. Міхельса.
23. Партійні системи, їх типології.
24. Типологія М. Дюверже, Дж. Сарторі.
25. Виборчі системи, їх типи.
26. Визначення поняття «економічна система».
27. Критерії класифікації економічних систем.
28. Класифікація порівняльних економічних систем.
29. Типи, види і моделі економічних систем.
30. Порівняльний аналіз економічних систем.
31. Традиційна економічна система.
32. Адміністративно-командна економічна система.
33. Система ринкового соціалізму.
34. Соціально орієнтована ринкова економічна система.
35. Корпоративна ринкова економічна система.
36. Ліберальна ринкова економіка.
37. Поняття політичної карти світу (ПКС). Кількісні та якісні зміни ПКС.
38. Основні етапи формування ПКС, їх характеристика, особливості сучасного етапу в розвитку ПКС.
39. Регіони світу. Специфіка їх політичного та економічного розвитку.
40. Типологія держав світу за різними критеріями.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – С 3 «Міжнародні відносини»

Семестр – 1

Навчальна дисципліна «Політичні та економічні системи держав світу»

ЗАЛКОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Поділ влади: історія та сучасний стан (15 балів).
2. Соціально орієнтована ринкова економічна система (15 балів).

Затверджено на засіданні

кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Протокол № ___ від « ___ » _____ 2025 року

Завідувач кафедри _____

Шевчук О.В.

Екзаменатор _____

Богданова Т.Є.

Перелік питань до іспиту (2 семестр)

1. Політичні та економічні системи держав західної цивілізації (Європа та Північна Америка): загальна характеристика.
2. Політична та економічна система Великої Британії.
3. Політична та економічна система Канади.
4. Політична та економічна система США.
5. Специфіка англо-саксонської моделі.
6. Німецькомовні федерації: особливості формування.
7. Політична та економічна система Німеччини.
8. Політична та економічна система Австрії та Швейцарії.
9. Політична та економічна система 5-ї республіки у Франції.
10. Політична та економічна система Іспанії та Португалії.
11. Політична та економічна система Італії.
12. Політична та економічна система нордичних держав: особливості формування.
13. Політична та економічна система Швеції.
14. Політична та економічна система Данії та Норвегії.
15. Політична та економічна система Фінляндії та держав Балтії.
16. Специфіка розвитку Центрально-Східної Європи та Південно-Східної Європи як регіонів.
17. Політична та економічна система Польщі.
18. Політична та економічна система Чехії.
19. Політична та економічна система Угорщини та Словаччини.
20. Політична та економічна система Болгарії та Румунії.
21. Особливості розвитку субрегіону Західних Балкан наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Розпад СФРЮ та проблеми політичної стабільності в регіоні.
22. Політична та економічна система України: становлення в 1990-ті рр.
23. Політична та економічна система України: еволюція на початку ХХ ст.
24. Політична та економічна система України: сучасний стан і чинники трансформації.
25. Політична та економічна система РФ.
26. Політична та економічна система держав пострадянського простору: Південний Кавказ.
27. Політична та економічна система держав пострадянського простору: Центральна Азія.
28. Політична та економічна система Білорусі і Молдови.
29. Політичні та економічні системи держав Сходу: загальна характеристика.
30. Політична система КНР.
31. Економічна система КНР.
32. Політична та економічна система Японії.
33. Політична та економічна система КНДР.
34. Політична та економічна система Республіки Корея.

35. Політична та економічна система держав Індокитаю.
36. Політична та економічна система Індонезії та Філіппін.
37. Політична та економічна система Малайзії та Таїланду.
38. Політична та економічна система Індії.
39. Політична та економічна система Пакистану та Афганістану.
40. Політична та економічна система держав Країни Близького та Середнього Сходу: загальна характеристика.
41. Політична та економічна система Ірану.
42. Політична та економічна система Туреччини.
43. Політична та економічна система Держави Ізраїль.
44. Політична та економічна система арабських монархій.
45. Політична та економічна система Сирії.
46. Політична та економічна система Єгипту.
47. Політична та економічна система держав Магрибу.
48. Політична система держав Суб-Сахарської Африки: загальна характеристика.
49. Економічна система держав Суб-Сахарської Африки: загальна характеристика.
50. Політична та економічна система ДР Конго та Нігерії.
51. Політична та економічна система Анголи та Мозамбіку
52. Політична та економічна система ПАР.
53. Політична система держав Латинської Америки: загальна характеристика.
54. Економічна система держав Латинської Америки: загальна характеристика.
55. Політична та економічна система Мексики.
56. Політична та економічна система Куби.
57. Політична та економічна система держав Центральної Америки та Карибського басейну.
58. Політична та економічна система Аргентини.
59. Політична та економічна система Бразилії.
60. Політична та економічна система Венесуели.
61. Політична та економічна система Колумбії, Перу, Болівії та Еквадору.
62. Політична та економічна система Чилі.
63. Політична та економічна система Австралії та Нової Зеландії.
64. Політична та економічна система держав Океанії.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – С 3 «Міжнародні відносини»

Семестр – 2

Навчальна дисципліна «Політичні та економічні системи держав світу»

ІСПИТОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Політична та економічна система Швеції (14 балів).
2. Політична та економічна система арабських монархій (13 балів).
3. Політична та економічна система Венесуели (13 балів)..

Затверджено на засіданні

кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Протокол № ___ від «___» _____ 2025 року

Завідувач кафедри _____

Шевчук О.В.

Экзаменатор

_____

Богданова Т.С.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

Графік контрольних заходів та рейтингова шкала оцінювання (1 семестр)

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Усні відповіді на семінарських заняттях (6*8=48)	48
2	Контрольна робота з понятійно-термінологічного апарату дисципліни (1 питання – 2 бали; 5*2=10 балів)	10
3	Колоквіум / Тести	12
4	Залік (усно або у вигляді тестів)	30
	Всього	100

Графік контрольних заходів та рейтингова шкала оцінювання (2 семестр)

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Усні відповіді на семінарських заняттях (3*16=48)	48
2	Тестування	12
3	Іспит	40
	Всього	100

Допуск до заліку – від 30 балів, до іспиту – від 20 балів.

Курс «Політичні та економічні системи держав світу» включає в себе лекції, семінарські заняття, систему контролю та обліку знань. Передбачає проведення колоквіуму, підсумкового тестування, контрольної роботи, роботу з контурними картами, складання заліку та іспиту.

Залік є підсумковою формою контролю знань студентів і може проводитись як в усній, так і в письмовій формі (підсумкове тестування). Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання заліку.

Іспит є підсумковою формою контролю знань студентів і проводиться в усній формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання іспиту.

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне історичне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, доповіді, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між міжнародно-політичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати їх;

- самостійність мислення;
- використання різних джерел, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Критерії оцінки усної відповіді студента на семінарському занятті / колоквиумі

**Враховуючи кількість семінарських занять у 1 семестрі бали нараховуються з коефіцієнтом 2
(3*2=6)*

Оцінка 3 / 11-12 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 2-2,5 / 8-10 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 1-1,5 / 4-7 балів ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-0,5 / 0-3 балів ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Критерії оцінки контрольної роботи з понятійно-термінологічного апарату дисципліни

Кожен варіант містить 5 питань, кожне питання оцінюється максимум 2 бали.

- 2 б. – у разі, якщо відповідь студента повна, чітка, логічна, студент розуміє сутність поняття, наводить приклади, мова добра;
- 1 б. – студент має незначні ускладнення при розкритті сутності поняття, при доборі фактів припускається незначних помилок; мова має незначні помилки;
- 0,5 б. – студент користується лише окремими знаннями, порушена логіка викладу, суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу, мова спрощена;
- 0 б. – студент не знає матеріалу.

Критерії оцінки тестів

Кожен тестовий варіант (зразок поданий вище) містить завдання **п'яти різних типів**:

- 1) Передбачає **1 правильну** відповідь із запропонованих – 1 бал;
- 2) З відкритою відповіддю – 1 бал;
- 3) На **множинний** вибір. Передбачає 3 правильних відповіді з 6 – 3 бали;
- 4) На встановлення **логічної відповідності**. 5 правильних відповідей (логічних пар) – 5 балів;
- 5) На визначення **хронологічної послідовності**. Правильна послідовність – 3 б., правильна перша та остання позиція – 2 б., тільки перша або остання – 1 б., інші випадки – 0 б.

Критерії оцінки усної відповіді студента, відповіді на заліку / іспиті:

1. Оцінка «5» (відмінно) – *на заліку 20-30 балів, на іспиті 30-40 балів* – за відповідь на питання залікового / іспитового білету за умови, що студент має 60-70 балів за роботу у семестрі/триместрі, ставиться у тому разі, коли:

а) відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується у просторі та часі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держав;

б) студент має навички користування законодавчими документами, що регламентують актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішню політику держав, картами, схемами, довідниками; статистичний матеріал може втілити в схемах, діаграмах, графіках, вміє складати порівняльні таблиці;

в) відповідь дає грамотною українською літературною мовою, без русизмів, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу та 2-3 помилки мовно-стилістичного характеру.

2. Оцінка «4» (добре) – *на заліку 15-25 балів, на іспиті 25-35 балів* – за відповідь на питання залікового / іспитового білету за умови, що студент має 50-60 балів за роботу у семестрі/триместрі ставиться у тому разі, коли:

а) відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, орієнтується у просторі і часі, допускаючи при цьому 1-2 помилки, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає основні закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держав, у деяких випадках нечітко формулюючи їх;

б) студент має навички користування законодавчими документами, що регламентують міжнародні відносини та зовнішню політику держав, картами та іншими наочними посібниками, складає графіки, схеми, діаграми, таблиці, допускаючи при цьому незначні помилки;

в) відповідь дає у цілому грамотною українською літературною мовою, але допускає русизми, стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки (не більше 5-6).

3. Оцінка «3» (задовільно) – *на заліку 7-15 балів, на іспиті 11-25 балів* – за відповідь на питання залікового / іспитового білету за умови, що студент має 20-30 балів (допуск) і більше за роботу у семестрі/триместрі ставиться у тому разі, коли:

а) студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у просторі і часі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу зовнішньополітичного курсу держав, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

б) слабо орієнтується у концептуальній основі та актуальних проблемах міжнародних відносин та зовнішньої політики держав, допускає помилки при складанні таблиць, графіків, схем, діаграм;

в) при викладі українською мовою допускає помилки, русизми, що свідчить про недостатню його мовну культуру.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу, не орієнтується у просторі і часі, не вміє визначити причинно-наслідкові зв'язки, сформулювати основні напрямки зовнішньополітичного курсу держави;

б) не орієнтується у проблематиці міжнародних відносин, не може побудувати графік, схему, діаграму;

в) відповідь безграмотна з точки зору української мови;

г) студент відмовляється відповідати на поставлені питання.

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

7. Список рекомендованих джерел інформації

Базова

- Адаптивні зміни у функціонуванні політичної системи України в умовах повоєнної відбудови : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. 648 с.
- Бадер А. В. Політичні системи та збройне насилля: цілісно-системний аналіз : монографія. Старобільськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 319 с.
- Внутрішні та зовнішні чинники формування зовнішньополітичних курсів країн Азії у першій чверті ХХІ століття: збірник наукових праць. За заг. ред. к.і.н, доц. В.О. Шведа. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2025. 212 с.
- Гайдаєнко П. Л. (2024). Між неліберальною демократією і популізмом: мажоритарний авторитаризм у європейському політичному контексті. *Політичне життя*, 1, 63-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2024_1_12.
- Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи країн світу : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2022. 346 с.
- Гороховський Д. І., Зенкін М. В. (2024). Еволюція української політичної системи після здобуття незалежності. *Політикус*, 4, 51-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2024_4_9.
- Железков А. І. (2025). Гібридизація політичних режимів як фактор трансформації політичної системи. *Регіональні студії*, 42, 87-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regst_2025_42_15.
- Корсунський С. Як будувати відносини з країнами Азії: економіка, дипломатія, культурні особливості. Харків : Віват, 2021. 284 с.
- Корсунський С. Як нації відновлюються: досвід Східної Азії. Харків : Віват, 2023. 188 с.
- Корсунський С. Японія: сто мільйонів арігато. Харків : Віват, 2025. 282 с.
- Марущак Я. С. (2025). Історія політичних партій незалежної України та чому нашій державі потрібна двопартійна система. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*, 89(1), 115-120. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2025_89\(1\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2025_89(1)_16).
- Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / [Т. А. Бевз та ін. ; керівник, наук. ред. Г. І. Зеленько] ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ : ІПіЕнД ім. І.Ф. Кураса, 2023. 535 с.
- Прокопенко Ю. С. (2024). Еволюція виборчих систем і їх вплив на партійно-політичні структури в сучасних демократіях. *Політикус*, 6, 82-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2024_6_15.
- Теремко В. (2023). Розвиток політичної системи України в умовах цифровізації. *Літоніс Волині*, 28, 300-304. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lv_2023_28_45.
- Handbook of politics: state and society in global perspective / Ed. by K. T. Leicht, J. C. Jenkins. New York [etc.]: Springer, 2010. 668 с.

Додаткова

- Белл Д. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії. Київ: Наш формат, 2017. 312 с.
- Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна: навчальний посібник. Київ : Асоціація молодих українських політологів і політиків, 1997. 200 с.
- Бовсунівський П. В. Політичний розвиток та політичні системи країн арабського світу : навч. посіб. Київ : Київський університет, 2013. 207 с.
- Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
- Західні ідеї в країнах Азії: адаптація, інтерпретація, синтез : колективна монографія / В.О. Кіктенко, Є.В. Гобова, О.В. Дроботюк та ін.; Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України. Одеса : Видавництво «Азіатика», 2024.

- Кобець Ю. (2020). Використання матриці SWOT в аналізі політичних систем. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 1, 37-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmaupp_2020_1_8.
- Лі Куан Ю. Сингапурська історія. Том 1. Пер. з англ. К. Сисоева, Л.Савицька. Київ: Видавництво Олексія Капусти: підрозділ «Агенції "Стандарт"», 2012. 544 с.
- Модерні ідеології Азії. Колективна монографія / Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАНУ. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021.
- Олійник С. Ю. Трансформація соціальної держави в умовах пандемічних викликів. Політичні й правові аспекти : монографія ; за ред. І. О. Кресіної ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Талком, 2025. 161 с.
- Політична система сучасного суспільства : навчальний посібник / [В. В. Мадіссон, Т. І. Кадлубович, Д. С. Черняк, Н. В. Пархоменко]. Київ : КНУТД, 2015. 229 с.
- Політологія: підручник / [М. П. Требін та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.
- Політологія: сучасні терміни і поняття / Короткий навчальний словник довідник / Уклад. В. М. Піча. Львів: Новий світ. 2015. 516 с.
- Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу; Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. Харків : [б.в.], 2008. 576 с.
- Проблеми влади і права в умовах посттоталітарних трансформацій: міждисциплінарний аналіз ; заг. ред. М. І. Панов, О. Г. Данильян ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2004. 360 с.
- Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія / за заг. ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна, М. І. Панова та ін. Харків : Право, 2008. 320 с.
- Роль Японії у сучасному світі: збірник наукових праць. За заг. ред. канд. іст. наук., доц. В. О. Шведа. Київ : Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. 240 с.
- Рудько С. О. Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини : підруч. з курсу. Острог : Вид-во Нац. ун-ту "Остроз. акад.", 2015. 297 с.
- Ткач Д. І. Угорщина на шляху від демократії до авторитаризму: трансформація комунікації влади : [монографія]. Київ : КРОК, 2024. 432 с.
- Троян С. С. Арабські революції 2010–2011 років та їх наслідки // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2012. Вип. 19. С. 170-176.
- Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності : навч. посібник ; Рівненський ін-т слов'янознавства Київського славістичного ун-ту. Київ : НМЦВО, 2003. 266 с.
- Троян С. С. Політичні системи країн Європи та Північної Америки : навч. посіб. ; Рівненський ін-т слов'янознавства Київського славістичного ун-ту. Кафедра міжнародних відносин і країнознавства. Рівне : РІС КіСУ, 2007. 140 с.
- Французька модель державності: політичний економічний, соціальний і правовий аспекти : монографія / [О. Г. Бабенко та ін. ; відп. ред.: Н. О. Татаренко, С. С. Троян, О. І. Шаповалова] ; Дипломат. акад. України при М-ві закордон. справ України. Київ : Дипломат. акад. України при МЗС України, 2015. 488 с.
- Чабанна М. Політичні партії і партійні системи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Нац. ун-т "Киево-Могилян. акад.". Київ : НаУКМА, 2010. 202 с.
- Шевчук, О. (2024). Президентські вибори на Тайвані 2024 р. крізь призму російсько-української війни. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*, (07), 127-138.
- Шишкін І. Азійські країни АТР: державний лад, політичні системи, зовнішня політика : навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 124 с.
- Gasiorowski M., Yom Sean L. The Government and Politics of the Middle East and North Africa. 8th edition. Westview Press, 2016. 578 p.
- Hua Shiping (ed.). Routledge Handbook of Politics in Asia. Routledge, 2018. 650 p.